

A chapter of The International Society for Augmentative and Alternative Communication

Indhold

Om Isaac-Danmark	2
Sissel Summer	3
Redaktørens hjørne	3
Bestyrelsesarbejdet	4
UPS	5
Referat af generalforsamling	6
Bestyrelsens beretning for 2011	7
ISAAC konferencen 19. – 20 marts i Vingsted	9
Evaluering af ISAAC konferencen 2012	10
Nye bestyrelsesmedlemmer	11
Fra en af kursusdagene om Minspeak	13
Kommunikationsnetværk på Fyn	14
Indføring i Pixon™ Manuel Kommunikationstavle	15

Om Isaac-Danmark

Formand:
Sissel Madsen
Center for Rehabilitering og Specialrådgivning,
Odense
Tlf.: 63 14 05 67

e-mail:
sissel.madsen@soc.regionsyddanmark.dk
CVR nr. 29948445

Sekretær:
Margit Grønkjær
Kirkebækskolen
Kløvervænget 51
2625 Vallensbæk
margit.groenkjaer@skolekom.dk

Indmeldelse kan ske hos formanden.

Kontingent pr. år (dækker medlemskab af både det internationale ISAAC og ISAAC-DK):

AAC bruger	kr. 275,-
Enkelt medlem	kr. 470,-
Studerende/pensionister	kr. 325,-
Dobbelt medlemskab (Institutioner/skoler)	kr. 900,-
Trippel medlemskab (Institutioner/skoler)	kr. 1.350,-
Støttemedlem	kr. 2.500,-

ISAAC officielle tidsskrift: "Alternative and
Augmentative Communication – ACC",
abonnement pr. årgang kr. 540,-

ISAAC-NYT

Medlemsblad for medlemmer af foreningen
ISAAC (*International Society for Augmentative
and Alternative Communication*)

Redaktør: Susanne Limskov
e-mail: suli@varde.dk

Bladet udkommer normalt 3 gange om året.

Deadline for næste blad er
1. september 2012.

ISSN nr. 1397-0747
Oplag: ca. 200 stk.
Tryk: Sissel Madsen
Layout: Gert Krabsen

Foreningens hjemmeside: www.isaac.dk

Foreningens postadresse:

ISAAC Danmark
c/o Sissel Madsen
CRS
Heden 11
Postboks 149
5100 Odense C

Alle henvendelser på redaktionelle
spørgsmål bedes stilet skriftligt til
redaktionen.
Redaktionen påtager sig intet ansvar
for manuskripter, fotografier og tegninger,
der indsendes uopfordret.

*Forsiden:
Ses vi i Pittsburgh?*

Sissel sommer

Jeg glæder mig i denne tid. Der er så meget at glæde sig over ude og inde.

I dag har det været den første rigtige sommerdag, hvor det var varmt allerede da jeg gik ud ad døren klokken syv for at cykle på arbejde. Så er det en fornøjelse at færdes ude.

Inde har jeg fået bekræftelse på, at jeg deltager i Isaac2012 i Pittsburgh. Flybilletten er bestilt, og jeg håber hotellet også har plads til mig alle dagene.

Forberedelserne til mødet mellem de nationale afdelinger og den internationale bestyrelse er gået i gang. I sidste uge skrev Hanne Rohde og jeg vores kommentarer til de kommende internationale vedtægter samt mulige punkter til dagsordenen til mødet i Council. *Council* er det rådgivende råd under *Board*, som fungerer som bestyrelsen.

Spørgsmålene vi har modtaget handler bl.a. om, hvordan vi synes, at vores nationale afdeling er en del af den internationale afdeling. Det handler vist om at få afstemt forventningerne.

Til mødet får man et indblik i, hvordan en amerikansk generalforsamling foregår, og vi er bestemt ikke altid enige med dem i, hvad demokrati er. Men så er det jo fint at kunne følges med de andre nordiske lande og de tysktalende lande. Vi har ca. samme kulturelle forståelse på det område.

I bestyrelsen bobler konferenceprogrammet til den kommende danske konference i 2013 allerede, så hvis du har gode ideer, så kontakt os endeligt. Konferencegruppen er foreløbig *Trine*, *Margit* og *Pernille*. Du finder deres mailadresser på hjemmesiden.

--- 0 ---

Redaktørens hjørne

v/Susanne Limskov.

Mon I har opdaget det?

ISAAC-NYT nr. 1 + 2 2012??

Vi manglede tilstrækkeligt indhold tidligere på året, så derfor "hoppede vi over, hvor gærdet er lavest" og sparede samtidig. Men nu er vi på banen igen, denne gang med super hjælp fra Gert Krabsen - mon vi med respekt må "beskrive" ham som Edda Medicis mand? Gert tilbød at hjælpe med layoutet.

Tænk sig, at det i år er 10 år siden ISAAC Danmark var vært ved den 10. internationale konference, som blev afholdt i Odense. "WONDERFUL COMMUNICATION".

Jeg blev helt nostalgisk, da jeg først på året var inde i en butik i Ebeltoft og stod og bladrede i en masse plakater. Pludselig så jeg "vores" flotte blå plakat med det hvide fuglebur malet af Per Arnoldi - pris 199 kr. Hvordan den var havnet der, kunne jeg ikke få opklaret, men pudsigt var det.

I år bliver den 15. konference afholdt i Pittsburgh. Det bliver spændende, og lad os håbe, at de danske deltagere vil dele deres oplevelser med os via ISAAC-NYT, hjemmesiden og Facebook.

Bestyrelsesarbejdet

v/Margit Grønkjær

Umiddelbart efter konferencen i marts satte den nye bestyrelse sig sammen og evaluerede og afstemte kalendere. Vi bød velkommen til de tre nye medlemmer.

Siden har vi holdt en dags ordinært bestyrelsesmøde i Odense og et Skype-møde. Vi har fået fordelt de forskellige opgaver imellem os og talt om, hvilke opgaver der er behov for at vægte. De nye bestyrelsesmedlemmer har heldigvis mange gode idéer til nye tiltag for ISAAC.

PR-gruppen er blevet udvidet med Vibe og langdistancedeltagelse af Birgitte, og har også siden holdt møde ang. kommunikationsaften og evt. nye tiltag.

Den 4. og 5. juni deltager 2 medlemmer af bestyrelsen i Kommunikationskarnevalen i Göteborg og henter forhåbentlig inspiration til den danske konference næste år i marts.

Vi afholder igen ordinært bestyrelsesmøde i juni.

v/ Frank Dalhoff

... OM NØGENHED

Det er med 99,9 procent sikkerhed, at dette blads læsere kender til de problemstillinger jeg her tager op - enten som et menneske med handicap eller som en der hjælper med personlig hygiejne m.m.

Den konkrete nøgenhed, der i sig selv kan være grænseoverskridende. Her tænker jeg på den hjælp, som den der har behov for hjælp møder mange gange, hvad enten man bliver syg og kommer på hospitalet, eller man har et handicap.

For den rent fysiske nøgenhed er nu engang overskridende for vores grænser - hvad enten man er åle slank, så man kan bruge wc-rullen som slå-om kjole eller har et beskyttende lag på bagen - både i forhold til det at skulle udstille sig foran andre, men i lige så høj grad i forhold til de følelser der kan komme i spil.

Den anden følelse af at føle sig klædt af til det bare skind på, og på samme tid føle sig afmægtigt er, hvis man ikke bliver forstået.

Ikke fordi, at det nødvendigvis er udtryk for ond vilje, når folk mistolker én - men måske bare en misforståelse, hvor vedkommende (fejlagtigt) synes at have fået fat i det den anden mente, men glemte måske en detalje der syntes ligegyldig.

Men små detaljer kan i visse sammenhænge betyde forskellen mellem liv og død. F.eks. de jordmødre og sygeplejersker der troede de så rigtigt på de maskiner der måler børnenes hjerterytme under en fødsel. Men hov, vi så forkert - det må vi vist hellere øve os på.

På et andet felt, hvor kommunikationen ofte går skævt er inde for vor lille område, nemlig AAC også kaldes ASK. Et område, hvor mange tror alt løses med teknik - en sandhed med modifikationer. Teknik og for den sag skyld alt andet kommunikations udstyr, gør ikke, at vi som ikke har talens brug får den. Alt for mange "kloge hoveder" har opfattelsen af, at øje-styret computer eller en tale maskine er den ultimative løsning.

Men det er kun den halve sandhed. Selv min staveplade giver mig noget verbalt sprog. Den giver en mulighed for at udtrykke mig - i visse begrænsede situationer. Det kommunikationsmidlerne kan - og det er også kun i begrænset omfang - er, at de kan *afhjælpe* problemet. For der findes ikke noget kommunikationsmiddel der kan tages med under bruseren og kan bruges når man ligger i sengen, uden der skal bruges 2-3 teknikere til at sætte den op.

Kommunikationsmidler har stadig sin berettigelse - men uanset, hvor gode de kan være, vil der altid være mange situationer, hvor os uden et verbalt sprog føler os både psykiske og fysisk nøgne.

Til eftertanke.

Er handicappede syge medmennesker?

Nej, vi handicappede er ikke syge, men mennesker.

Kan vi bruges i samfundet, til andet end at

Skabe arbejde?

Ja, hvis man ser muligheder, frem for begrænsninger.

Kan de tænke og kommunikere?

Ja, hvis du stiller to spørgsmål, nemlig hvordan

Siger du ja og hvordan siger du nej.

Et hvert menneske er noget særligt,

Set i ud fra et humanistisk synspunkt.

Venlig hilsen Frank Dalhoff, E-mail: frank.dalhoff@c.dk

Referat af generalforsamling

ISAAC Danmark generalforsamling

Mandag den 19. marts 2012 på Vingstedcentret.

Dagsorden:

1. Valg af dirigent - Gerda Nielsen vælges.
2. Godkendelse af dagsorden.
Indkaldelse er rettidig og i orden.
Dagsordenen godkendes.
3. Valg af referent – Susanne Limskov vælges.
4. Valg af stemmetællere.
Jannie Vang Nielsen, Edda Medici og Britta Husted
5. Bestyrelsens beretning – læs evt. beretningen i dette nummer.
Frank Dalhoff ønskede, at vi også lige huskede at takke formanden! Herefter blev beretningen vedtaget.
6. Godkendelse af regnskabet 2011/2012
Lars Søndergaard-Nielsen gennemgik regnskabet 2011.
Regnskabet var gennemgået af revisorerne og blev godkendt.
7. Budget 2012/2013
Lars fremlagde, Gerda efterlyste forgæves kommentarer, og budgettet blev godkendt.
8. Indkomne forslag – ingen forslag var modtaget.
9. Valg af bestyrelsesmedlemmer
Valgberettigede: Hvert medlemsnummer har en stemme. Der kan kun stemmes ved personligt fremmøde. Medlemmer i kontingentrestance har ingen stemmeret.

På valg er:

- Sissel Madsen, formand, genopstiller
- Ole Wriedt, sekretær, genopstiller ikke
- Hanne Rohde, genopstiller
- Bjarke Svensson, genopstiller ikke

Formandsposten og sekretærposten er valgte poster, derfor afholdtes først valg til disse poster.
Sissel blev genvalgt som formand og *Margit Grønkjær* blev valgt som sekretær.

Der var desuden 2 bestyrelsesposter på valg.

Følgende ønskede at stille op til bestyrelsen og præsenterede sig:

- Hanne Rohde, genopstiller
- Pernille Bagner Carlsen
- Vibe Lund Jensen
- Pia Flinck
- Birgitte Brandt

Hanne Rohde og Birgitte Brandt blev valgt.

10. Valg af suppleanter
Suppleanterne vælges for et år ad gangen og arbejder med i bestyrelsen.

På valg er:

- Vivi Løkkegård, genopstiller ikke
- Pernille Bagner Carlsen, opstiller

Yderligere kandidater:

- Vibe Lund Jensen, opstiller
- Pia Flinck, opstiller

Pernille Bagner Carlsen og Vibe Lund Jensen blev valgt

11. Valg af revisorer
Ole Brunbjerg, genopstiller
Revisor er desuden Edda Medici
Ole Brunbjerg blev genvalgt.
12. Eventuelt
Sissel takkede de afdøde bestyrelsesmedlemmer: Ole Wriedt, Bjarke Svensson og Vivi Løkkegård.

Ole Wriedt fortalte, at han havde skiftet job og fremover er en del af "Teknologi i Praksis" sammen med Kirsten Rud Bentholt, Gitte Valen og Anna Voss. De planlægger at lave en teknologisk hjælpemiddelmesse i Nyborg d. 30. - 31. oktober 2012.

Sissel gjorde opmærksom på, at Center for Rehabilitering og Specialrådgivning i Region Syddanmark afholder en IKT-Konference i Odense d. 4. december 2012.
([efterfølgende aflyst/red.kom.](#))

--- 0 ---

Bestyrelsens beretning for 2011

Som formand for foreningen vil jeg fremlægge bestyrelsens beretning for i år.

Foreningen ISAAC-Danmark er nu 23 år gammel. I forbindelse med at medlemmer skifter arbejde og der er store besparelser alle steder, har vi desværre mistet nogle medlemmer, men har også den glæde at sige velkommen til nogle nye. Foreningens medlemmer er de bedste ambassadører, så husk at omtale os/jer selv. Der er 145 medlemmer og 4 æresmedlemmer for øjeblikket.

Arrangementer og aktiviteter

I efteråret 2011 var arrangementet i forbindelse med Awareness Month en succes ud over alle grænser. Margit havde i samarbejde med sin arbejdsplads og Hanne Rohde arrangeret en aften om kommunikation med Birgit Kirkebæk og Per Lorentzen. Der var 90 gæster og lige så mange havde ønsket at få en plads, men måtte afvises.

Bestyrelsen har for øjeblikket taget den beslutning, at vi gerne vil være med til at afholde kurser for medlemmerne, men kurserne skal have et element af nyt i sig, vi vil ikke konkurrere med virksomheder og kurser skal økonomisk kunne hvile i sig selv.

Lea trådte ind i bestyrelsen ved sidste generalforsamling og hun havde noget på hjerte. Lea ønskede at udbrede kendskabet til kommunikationssystemet *MinSpeak*, som hun selv kunne holde kurser i. Derfor har der været afholdt fem dage i de første to måneder i år med rigtig god tilslutning. Vi glæder os over, at så mange både medlemmer og ikke-medlemmer ønskede at deltage på dagene. Dejligt med en succes, som også har betydet nye medlemmer i foreningen.

Den sidste nationale konference i 2011 var i marts på Vingstedcentret. Der var en af aktiviteterne en gåtur i dejligt vejr, hvor deltagerne kom med input til foreningen. Vi var meget glade for de mange tilbagemeldinger, som vi stadig tager frem ind imellem, for at diskutere, hvad vi ønsker at prioritere i arbejdet hen over året.

Der går mange ressourcer i foreningen på at arrangere konferencen. Derfor fylder den gennem hele året. I år prioriterede vi, at få besøg fra USA og dermed er der ikke så mange forskellige indlæg. Vi vil altid gerne høre om ideer til oplægsholdere og temaer og I er selvfølgelig velkomne til at foreslå jer selv som oplægsholdere.

Tak til konferencegruppen, som i år har været Trine, Ole, Margit og Anna.

Igen i 2011 havde vi ikke stand ved HIT messen, da vi ikke var i stand til selv at bemane den. Der var alt for mange spændende ting, vi selv gerne ville deltage i. Det var en tradition, at vi havde konferenceprogrammet klar til denne lejlighed, og derfor blev det også delt rundt på HIT messen. HIT messen var et oplagt forum, men fremover vil vi skulle finde en anden løsning, så hvis nogen har gode idéer til distribution af konferenceprogrammet, eller vil tilbyde at tage det med til andre konferencer, så sig endelig til.

Bestyrelsen

Møder

Bestyrelsen havde i 2011 et møde før sommerferien, hvor konferencen blev planlagt, et møde efter sommer, hvor vi var yderst effektive, så det endte med at være én dag, et møde i efteråret, hvilket vi ellers tidligere havde sparet væk, men som betød at der blev bedre flow i arbejdet og et møde i januar, hvor det gamle år blev afsluttet og nye forberedelser startede.

I de måneder, hvor vi ikke mødes, har vi et aftenmøde på Skype, hvor der er mulighed for at samle op på småting, men ikke tage større diskussioner.

Konferencegruppen har desuden haft adskillige arbejdsmøder i løbet af sæsonen.

Muligheden for at mødes på arbejdspladser og i bestyrelsesmedlemmernes private sommerhuse betyder, at vi kan holde udgifterne nede.

Ansvars- og opgavefordeling

Efter hver generalforsamling er der nye medlemmer af bestyrelsen, og vi fordeler de arbejdsområder, vi opfatter som bestyrelsens. Derfor er det som regel muligt at arbejde med noget, som hver enkelt interesserer sig for. Vi forsøger at være flere om de enkelte opgaver, så det er muligt at samarbejde og sparre.

Vores hovedområder lige nu er: konferencen, internationalt samarbejde, awareness month, hjemmesiden og bladet.

Økonomi

Der henvises til det reviderede regnskab, som fremlægges lidt senere.

Frank har været kasserer gennem mange år, støttet af Lars, der er forretningsfører og pennefører. De har en stor opgave med at fastholde medlemmer, fakturere til årsskiftet og til konferencen eller kurser. Desuden forsyner vi andre dem gladelig med bilag.

(Bestyrelsen arbejder på at finde en ny kasserer inden næste generalforsamling.)

Hjemmesiden

Da Lea startede i bestyrelsen, blev hendes prioritering at skabe indhold til hjemmesiden. Per Andersson fra Nordjylland er blevet vores faste hjælp på det punkt, så vi forsyner bare Per med links og andet, så bliver det lagt på siden. Det har været en lettelse og det ser ud til at køre. Så hvis I har ideer eller indhold, så lav et samarbejde med Lea.

2011 blev også året, hvor vi bare var nødt til at følge de andres eksempel, så vi nu findes på Facebook. Desværre har medlemmerne ikke benyttet sig af at skrive på siden, men vi lægger jævnligt links på, som kunne have interesse.

Nyhedsbrevet

Susanne har stået for bladet gennem flere år nu, og har samme udfordring som andre redaktører, at der er få som sender materiale. Hvis I hører om nogen, som skriver på noget spændende eller har læst en god fagbog, så send Susanne et par linjer. Det er dejligt, hvis I vil dele jeres oplevelser med os andre.

Nordisk samarbejde

Vi holder kontakten med Norge og Sverige ved lige på mailen og ved at deltage ved hinandens konferencer. Vi prioriterer at bestyrelsesmedlemmer fra konferencegruppen deltager i Norge og Sveriges konferencer (hvor Sveriges er afløst af Kommunikationskarnevalen) for at samle materiale til vores nationale konference. Samtidig er formanden så privilegeret at deltage ind imellem, for at vedligeholde forbindelsen mellem de nationale afdelinger af foreningen.

Derfor deltog vi i 2011 ved Norges konference og ved Kommunikationskarnevalen.

Internationalt

Isaac International har fået ny Executive Director (forretningsfører), Franklin Smith stadigvæk med hovedkontor i Toronto, Canada, dog med ny adresse.

Executive Board bad os i efteråret at kommentere deres strategiplan for tiden 2012-2017, det var et større værk, der krævede en del oversættelse, den omhandlede fremtidsvisioner for Isaac. Tidsfristen var kort, så vi bad om udsættelse, da vi ønskede at gennemarbejde det grundigt. Det fik vi ikke, men fik dog alligevel sendt nogle kommentarer.

Vi har ikke siden hørt om andre chapters kommentarer, men regner med at høre mere om det til council møderne før den internationale konference i Pittsburgh til sommer.

Jeg har deltaget i et webinar, hvor alle chapters havde mulighed for at snakke sammen om den kommende konference i 2014. Hanne var pga. af rejseri forhindret i at deltage.

Til sommer deltager jeg og bestyrelsens internationale repræsentant i council møderne før den internationale konference I kan læse yderligere den internationale konference på hjemmesiden, deadline for tidlig tilmelding til nedsat pris (US\$ 500) er 31.marts, så det kan nås endnu.

Jeg vil gerne takke alle bestyrelsens medlemmer for deres indsats i året der er gået, det har været en fornøjelse at arbejde sammen med jer. En særlig tak til jer, som hjælper til udenfor bestyrelsen: Anna Voss, Edda Medici, Ole Brunbjerg og Per Andersson.

Tak for året der er gået, vi glæder os til fortsatte udfordringer og samarbejde.

--- 0 ---

ISAAC konferencen 19. – 20 marts i Vingsted

Generelt er vi vist enige om, at det var en spændende, lærerig og hyggelig konference (hvilket også kunne tolkes ud fra jeres evaluering – tak for den!)

Konference gruppen er allerede så småt i gang med planlægningen af næste års konference i Vingsted 18. – 19 marts 2013.

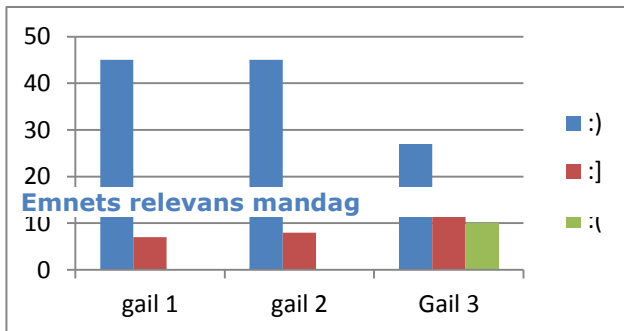

Evaluering af ISAAC konferencen 2012

En sammenfatning af evalueringsskemaernes tilbagemelding om konferencen.

Der var stor enighed om, at Gails oplæg var relevant, og især meget godt præsenteret. Figurene neden for viser, at de fleste var meget tilfredse med især de to første oplæg om mandagen, mens det sidste deler holdningerne mere, både når det gælder emnets relevans og eget udbytte.

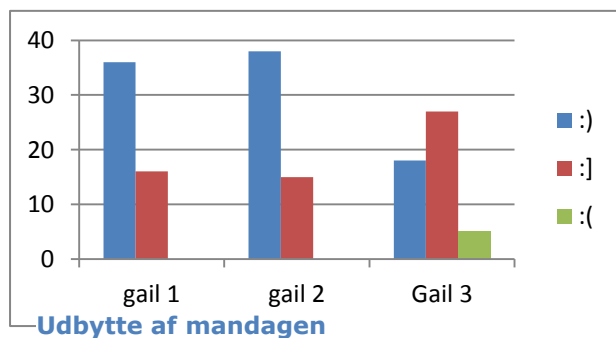
Den mest negative kategori er udbyttet af Gails tredje foredrag. Nogle angiver, at de ikke var friske, andre at det amerikanske system adskiller sig for meget fra det danske til at være overførbart.

Gails præsentation i tredje foredrag indeholdt videos, hvor lyden var svær at opfange.

Når vi spørger, hvorvidt det er en god idé med bare én oplægsholder den første dag, svarer mange, at det er afhængigt af oplægsholderen.

Det skal være en engageret oplægsholder, som kan bære en hel dag igennem. Der er enkelte, som har vanskeligheder med så meget engelsk, men der er også positive tilbagemeldinger på, at vi har "det globale perspektiv" med.

Tilsyneladende har flere problemer med at forstå svensk end engelsk.

Mange giver udtryk for, at de kunne have behov for at blive inddraget mere aktivt, vi sidder meget bare og lytter. Der er behov for tid til dialog efter oplæggene. Desuden kunne der være behov for tid til at danne netværk.

Det skal fremgå tydeligt i tilmeldingsmaterialet, at man selv skal printe slides ud, hvis dette er tilfældet igen næste år.

Alt i alt er der større tilfredshed på valgholdene om tirsdagen, end der er på de fælles oplæg, så valghold i en eller anden form er nok kommet for at blive. (Her er det f.eks. muligt at vælge f.eks. svensk fra eller til). Der kom en del konkrete forslag til indhold, som vi kan tage med ind i planlægningen af næste år.

Nye bestyrelsesmedlemmer

Birgitte Brandt:

Jeg hedder Birgitte Brandt, er uddannet ergoterapeut i 1983, og har de seneste 25 år arbejdet i Specialbørnehaven Platanhaven i Odense - nu som ansat i Børneterapien, Odense. Mine erfaringer er primært indenfor gruppen af børn med multiple funktionsnedsættelser.

Mine faglige interesser begyndte hurtigt at kredse omkring kommunikationsområdet. Først om brugen af teknologiske hjælpemidler til kommunikation og leg, og efterhånden mere og mere om vigtigheden af at vi bestræber os på at forstå og inddrage den oprindelige kommunikation hos børn med komplekse kommunikationsbehov, sideløbende med at vi introducerer alternative og supplerende kommunikationsløsninger. Især den tidlige indsats og de positive forventninger til barnets kommunikative kompetencer og udviklingsmuligheder ser jeg som væsentlige.

Jeg har været med i netværket omkring VIKOM siden Videnscentrets start i midten af 90'erne, og jeg har fra etableringen af VISO lavet kommunikative udredninger af børn/ unge med multiple funktionsnedsættelser, med vægt på inddragelse af videoanalyse i deres netværk af nær familie og fagpersoner. Som en del af VISO teamet ved Rosenvængets Skole i Viborg. Sideløbende med mit arbejde har jeg taget de 2 moduler på ASK uddannelsen i Tønsberg, Norge.

Jeg er meget optaget af, hvordan vi som fagpersoner skaber de bedste betingelser for, at mennesker med komplekse kommunikationsbehov får opfyldt de rettigheder til kommunikation, som vi alle har. Det kræver en fokuseret indsats på mange planer. I hverdagsmiljøerne, på organisationsniveau, på uddannelsesniveau og på mere overordnede, politiske niveauer, hvor de overordnede rammer for specialiserede tilbud gives.

Jeg mener, ISAAC er en organisation, der kan spille en væsentlig rolle i at få sat kommunikation på dagsordenen og give nødvendige indspark til, hvordan mennesker med komplekse kommunikationsbehov sikres de nødvendige tilbud for at kunne komme til orde - også i en tid, hvor vi desværre oplever en afspecialisering på mange områder i Danmark. Jeg vil gerne være med til at gøre en indsats i ISAAC regi for at dette bliver muligt.

På privatsiden er jeg gift, har 3 voksne børn og et barnebarn.

Pernille Bagner Carlsen

Jeg hedder Pernille Bagner Carlsen og blev uddannet som ergoterapeut i 1993 fra Københavner Skolen. Jeg har stort set siden arbejdet indenfor specialområdet. Primært som konsulent for Bo- og Dagtilbud, hvor jeg stort set har beskæftiget mig med alle former for hjælpemidler, lige fra de traditionelle og godt implementerede til de innovative og nyskabende såsom kommunikative og kognitive hjælpemidler.

Jeg husker stadig det første talemaskine kursus jeg var på i 1995, afholdt af Niels Erik fra HMI, hvor det nyeste var situationsbestemte overlays, på den dengang hotteste Alpha-Talker med 32 felter, - der er løbet meget vand gennem åen siden da. Min professionelle rejse gennem kommunikationsområdet har været og er stadig utrolig spændende og udfordrende. Det er et område der er i konstant udvikling og dog et område der indenfor voksen-handicap området stadig kæmper med de samme problemstillinger som i 1995, såsom skiftende personaler, vanskelig implementering, oplæring m.m.

De senere år har jeg ligeledes været meget optaget af kognitive hjælpemidler, som på mange områder minder om og har de samme udfordringer som de kommunikative hjælpemidler.

Jeg flyttede for snart 6 år siden til Fyn fra København med min mand og vores 2 drenge. Jeg arbejder på nuværende tidspunkt 16 timer om ugen som ergoterapeutisk konsulent i Skovhuse, der er et botilbud for personer med fysiske og psykiske funktionsnedsættelser. Sideløbende har jeg etableret firmaet ErgoAnalyse, hvor jeg tilbyder rådgivning og vejledning indenfor hjælpemiddelområdet.

Jeg glæder mig meget til at være en del af ISAAC og gøre en indsats for AAC området.

Vibe Lund Jensen

Jeg hedder Vibe Lund Jensen. Jeg er uddannet lærer fra Blaagaard Seminarium i 1994. Specialområdet har altid haft min særlige interesse.

I en længere årrække var jeg ansat som lærer på Skolen ved Skoven i Hillerød, en specialskole for elever i 0.-10. klasse. Her fik jeg virkelig øjnene op for vigtigheden af alternative og supplerende kommunikationsmuligheder for mennesker med særlige behov og ikke mindst for omgivelsernes store ansvar for at skabe rammerne, så alle får mulighed for at forstå, udtrykke sig og blive forstået.

Alle har krav på kommunikationsmuligheder, der passer til den livssituation de er i og de kommunikative behov og udviklingsbehov de har.

Min interesse for fordybelse i kommunikationsområdet førte til min ansættelse som konsulent på Kommunikationscentret i Hillerød, hvor jeg har været siden 2005. På Kommunikationscentret underviser og rådgiver jeg fagpersoner og pårørende omkring mennesker med kommunikative funktionsnedsættelser i mange forskellige sammenhænge, både som rådgiver af netværkspersoner omkring enkelt-borgere med et kommunikationshjælpemiddel, og som kursusholder for grupper af fagfolk der arbejder indenfor specialområdet. Det kan være fagfolk der ønsker bredt at højne det kommunikative miljø omkring deres borgere, eller fagfolk der behøver særlige tiltag til specifikke borgere. Kommunikationsløsningerne kan være høj- såvel som lavteknologiske.

Jeg har taget de 2 moduler på ASK uddannelsen i Tønsberg, Norge. Derudover er jeg akkrediteret underviser i Talking Mats, som har brugerinddragelse, med- og selvbestemmelse i fokus.

De største øjeblikke i mit arbejdsliv er, når jeg er vidne og medvirkende til, at et menneske tager et skridt - pludselig mestrer at udtrykke sig på en måde, der før har været svær eller uden for rækkevidde. Jeg er optaget af rettigheden til kommunikation og af hvordan man i højere grad kan sikre, at omgivelserne omkring mennesker med behov for ASK(AAC) rustes til at bygge det nødvendige stillads omkring dem. ISAAC har en meget vigtig opgave i denne mission, jeg ønsker ISAAC bliver kendt af flere og får en tydelig stemme også på politisk niveau.

Jeg glæder mig til at være suppleant i ISAACs bestyrelse.

Fra en af kursusdagene om Minspeak

Det var en spændende, inspirerende og udbytterig dag, da Lea Bodzioch, på Center for Rehabilitering og Specialrådgivning i Odense, gav et indblik i Minspeak-verdenen.

Lea Bodzioch er talelærer/neurologopæd ved Specialcenter Sigrud Undset, en specialskole, i Kalundborg. Her startede de et projekt i 2009, hvor der blev oprettet en sprogklasse med 7 elever med behov for alternativ og støttende kommunikation. Efter mange overvejelser og afprøvninger af forskellige kommunikationsformer blev Minspeak implementeret på skolen.

Det var seks meget intense og spændende timer, hvor kursUSDeltagerne startede med at blive introduceret til Minspeak og de forskellige principper, der arbejdes efter på Sigrud Undset samt hvordan projektet er forløbet.

Efterfølgende blev der vist uddrag af filmen *"Only God Could Hear me"* (kan ses på YouTube). I filmen følger man Minspeak-brugere i USA. Dette gav et godt indblik i, hvor effektivt Minspeak er for de brugere, der lærer at bruge det.

Mette Hoffmeier er mor til Idamarie på 8 år, som går i Specialcenter Sigrud Undsets sprogklasse. Idamarie er i fuld gang med at lære at bruge Minspeak og Mette Hoffmeier var derfor kommet for at fortælle, hvordan de bruger Minspeak i hverdagen, samt hvordan de har oplevet implementeringen af Minspeak. Der blev ligeledes vist små videoklip, hvor Idamarie bruger Minspeak sammen med Lea Bodzioch.

Dagen blev sluttet af med at kursUSDeltagerne prøvede Minspeak på egen krop. Der blev udleveret et Springboard med Minspeak til tre grupper. Der var forskellige workshops, hvor Lea Bodzioch havde lagt forskelligt materiale til, hvordan hun underviser børnene i Minspeak og de forskellige symboler. Der var f.eks. Fisk-kortspil, forskellige bøger skrevet med Minspeak symboler, hvor man samtidig skulle finde symbolerne i Minspeak samt et spil, hvor man skulle fortælle forskellige sætninger via Minspeak-programmet.

Alle kursUSDeltagere gik hjem med et bedre kendskab til Minspeak og dets mange muligheder for en bedre kommunikation.

/ergoterapeut Lise Illum Rasmussen, CRS i Odense.

Kommunikationsnetværk på Fyn

v/ Birgitte Brandt, ergoterapeut, Børneterapien Odense

Det startede på en parkeringsplads i Nyborg efter en temadag med Gayle Porter. Helle Sohn, der er kommunikationslærer på Nørrebroergskolen i Odense, og undertegnede snakkede om at vi da burde mødes noget oftere og snakke kommunikation. Vi arbejder med nogle af de samme udfordringer i forhold til alternativ og supplerende kommunikation, og det ville være oplagt at dele erfaringer og tanker med hinanden i en større flok. Det endte med, at vi inviterede til det første kommunikations netværksmøde i januar 2009.

Siden da er vi mødtes 4 gange om året á 2 timer. Vi mødes på skift forskellige steder, så vi også har mulighed for at se nogle af de institutioner, vi ikke kender i forvejen.

Vi er en broget flok, der mødes, og vi arbejder indenfor mange forskellige områder: specialbørnehaver, specialrådgivning, specialskoler, PPR, kommunale specialgrupper, botilbud for voksne, botilbud for børn, aktivitetstilbud til voksne, beskæftigelsestilbud til voksne, aflastningstilbud for børn og CRS (Center for Rehabilitering og Specialrådgivning).

Netværket startede ud som en Odense Kommune ting, men efterhånden har det bredt sig som ringe i vandet i det fynske område, og vores holdning er, at de der er interesserede selvfølgelig er velkomne. Vi er typisk 20-25 deltagere i netværksmøderne, men vores adresseliste har godt 70 deltagere. Nogle kommer hver gang, andre når der er noget for dem særlig relevant på dagsordenen.

Fra starten lavede vi i fællesskab en brainstorm på alle de emner, vi kunne have lyst til at sætte på dagsordenen, få oplæg om og diskutere nærmere. Den har været baggrunden for hvilke faglige emner vi har beskæftiget os med.

Eksempler på oplæg:

- Nyt fra kurset Kommunikation og udvikling med IKT som hjælpemiddel.
- Synsvanskeligheder.
- PSAS og prøvende fortolkning.
- Kommunikationspas.
- Bevilling af hjælpemidler til kommunikation.
- Miljøskift – barrierer og muligheder.
- SVKS skema.
- Implementering af kommunikationshjælpemidler i hverdagen.
- Sikring af rettigheden til kommunikation.
- Præsentation af Specialrådgivningens opgaver.
- Sikring af kommunikationsovergange.
- Nyt fra HIT messen.
- Kommunikationsmiljøer og kultur.
- Talking Mats.
- Social Networks.

De kolleger der har erfaring og viden indenfor området, er oplægsholdere. På møderne har vi desuden en præsentation af det sted, hvor mødet holdes, ligesom vi har en runde blandt deltagerne, hvor alskens spørgsmål kan stilles. Som regel er der andre, der har erfaringer og idéer, der er brugbare. Det er en åben opfordring, at man tager stort og småt materiale med til inspiration for andre. Talemaskine-opsætninger, computerprogrammer, kommunikationsbøger, men ikke mindst helt enkle, sære, sjove løsninger til hjælp i den nære kommunikation med mennesker med kommunikationshandicap.

Efter hvert møde sendes referat og adresseliste ud pr. mail. Den eneste økonomi, der ligger i netværket, er værtsstedets udgift til kaffe/te/kage.

Formålet med netværket er at oparbejde et kendskab til andre institutioner og fagpersoner i det fynske. Vi udveksler erfaringer med brug af alternative og supplerende kommunikationsløsninger, deler viden og håbet er, at tættere kollegiale relationer også kan være med til at sikre gode og velfungerende overgange/skift for brugere af ASK/AAC, der flytter fra et sted til et andet.

Indføring i Pixon™ Manuel Kommunikationstavle

Manuel Kommunikationstavle – 50 kerneord på dansk og Pixon™-Projektet i USA
v/ Lea Bodzioch, talelærer/neurologopæd

Pixon™-projektet i USA:

I et forsøg på at komme en undervisningspraksis baseret på økologisk valid forskning nærmere blev en gruppe på mere end 200 logopæder/talepædagoger i forbindelse med en national konference i USA i sommeren 2007 stillet følgende spørgsmål: *"Hvor mange af jer arbejder i det daglige ud fra en dokumenteret læseplan, der sikrer, at jeres elever med behov for AAC (alternativ og støttende kommunikation) systematisk bliver introduceret for et kerneordforråd på deres AAC-systemer?"*

Desværre kunne ingen af logopæderne svare bekræftende på dette spørgsmål. Resultatet blev, at Semantic Compaction® Systems v/ Bruce Baker valgte at sponsorere et team af logopæder og undervisere, der fik til opgave at formidle og skitsere en læseplan, der tager udgangspunkt i systematisk sprogudvikling hos børn (og voksne) med behov for AAC.

Teamet endte med at pege på 3 vigtige tiltag, der måtte gennemføres med henblik på at udvikle retningslinjer for en vejledende læseplan omhandlende strategier for tidlig og effektiv intervention med AAC:

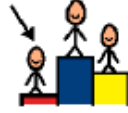

1. Alle børn med behov for AAC skal have adgang til 50-200+ kerneord på deres AAC-systemer. Teamet udvalgte et sæt af højfrekvente, genanvendelige kerneord, som måtte være permanent tilgængelige for barnet. Valget af kerneord fulgte principperne for almindelig sprogudvikling hos børn.
2. Alle børn med behov for AAC har brug for et AAC-system, der fremmer den sproglige udvikling og støtter maksimal sprogproduktion ved at give adgang til ægte funktionelt sprog. Teamet valgte dels af hensyn til finansielle spørgsmål og dels af hensyn til, at der her var tale om den allertidligste intervention med AAC at fokusere på brugen af simple, manuelle kommunikationstavler. Ordforrådet på kommunikationstavlerne skulle repræsenteres af en bestemt form for enkeltbilleder, som det gav mening at anvende forud for en senere introduktion til talecomputere.
3. For at holde alle muligheder åbne i forhold til senere at kunne vælge frit blandt alle tilgængelige AAC-løsninger/ talecomputere på markedet var det vigtigt at gøre sig nogle overvejelser i forhold til, hvordan de udvalgte kerneord på kommunikationstavlerne skulle repræsenteres. I erkendelsen af at et valg blandt allerede eksisterende enkeltbilleder på markedet ville skubbe barnet i retning af en bestemt type talecomputer/AAC-løsning, blev der udviklet et helt nyt sæt af enkeltbilleder, som teamet valgte at kalde for "Pixons™".

Disse Pixons skulle reflektere de almindelige metaforer anvendt indenfor såvel internationalt implementerede AAC-billeder/-systemer som Minspeak®-systemet.

Ved at introducere Pixons™ som et indledende symbolsæt får barnet, familien og undervisere kendskab til billeder, der er meget lig de billeder, der anvendes i Minspeak® og andre talecomputere.

Sammenligning af Pixons™ med Minspeak®-ikonsekvenser og andre enkeltbilleder:

I nedenstående skema ses, hvordan 3 almindelige ord repræsenteres ved hjælp af henholdsvis danske Pixons, Minspeak-ikonsekvenser og enkeltbilleder, hvor sidstnævnte enten kan købes (Picture Communication Symbols) eller findes gratis på internettet.

Ord	Pixons™	Minspeak®-ikonsekvenser (fra 32 MAP)	Picture Communication Symbols (PCS™)	Billeder fra internettet
spise				
give				
god				

Som det fremgår, gør Pixons™ brug af de samme grundlæggende principper og metaforer som andre enkeltbilleder.

Men Pixons™ gør ligeledes brug af de vigtige ikoner fra Minspeak Application Program (MAP). Så ved at introducere Pixons™ i den tidlige interventionsfase gøres barnet samtidig klar til senere at kunne skifte sit primære AAC-system ud med en talecomputer med Minspeak, idet barnet allerede vil have kendskab til de basale ikoner, som anvendes i Minspeak®-systemet.

Pixon™ kommunikationstavle med 50 kerneord på dansk

Et "kerneordforråd" er et relativt lille antal af ord, som udgør langt størstedelen af det, der siges indenfor almindelig kommunikation. Med bare få hundrede ord kan en person sige mere end 80% af, hvad der er behov for.

Det "udvidede ordforråd" indgår i de tusind- eller titusindvis af ord, der kun sjældent bruges, men som udgør de sidste 20 % af kommunikationen.

Et kerneordforråd er generelt stabilt fra person til person, på tværs af alder, miljøer og aktiviteter. Det udvidede ordforråd er karakteriseret ved at være specifikt i forhold til bestemte miljøer og aktiviteter. Begrebet "kerneordforråd" er ikke nyt, og det er på ingen måde et begreb, der anvendes specifikt i forhold til mennesker med behov for AAC. Når begrebet "kerneordforråd" anvendes i forbindelse med AAC menes det samme, som når begrebet anvendes indenfor den almindelige skrift- og talesproglige udvikling: dvs. den lille gruppe af ord, som udgør langt størstedelen af kommunikationen.

Forskellen imellem kerneordforrådet tilgængeligt på et AAC-system og kerneordforrådet brugt af mennesker med et verbalt talesprog er, at såvel adgangen til (sprog-repræsentationsmetoden) som udvælgelsen af kerneordene ofte er begrænset og kontrolleret af andre end AAC-brugeren selv. Der bør udvises høj grad af forsigtighed, når et AAC-system udtænkes og planlægges, således at personen, der skal bruge det til at tale med, hurtigt kan komme til de nødvendige ord og dermed få mulighed for at opnå en flydende kommunikation.

At AAC-brugere på deres AAC-system har adgang til det samme kerneordforråd som andre mennesker er af afgørende betydning for såvel den talesproglige udvikling som for udviklingen af læse-/skrivefærdigheder.

For mennesker, der er afhængige af AAC, er hensigtsmæssig brug af et kerneordforråd således bestemmende for en effektiv kommunikation.

Den mest effektive kommunikation opnås ved den hurtigste og mest automatiserede adgang til de generelt hyppigst anvendte (højfrekvente) ord. Højfrekvente ord består af to komponenter: et generelt kerneordforråd og et personligt kerneordforråd. Det generelle kerneordforråd består af de højfrekvente ord, der anvendes i den generelle konversation/ samtale (eksempelvis udsagnsord, stedord, kendeord og forholdsord). Det personlige kerneordforråd består af de ord, der hyppigt bruges af et bestemt individ, men som ikke hyppigt benyttes af andre (eksempelvis navne på bestemte personer og steder).

Professionelle indenfor AAC-området er omhyggelige med at sikre, at de højfrekvente ord (kerneordene) er placeret hensigtsmæssigt på et AAC-system. Og da hastigheden for adgang i høj grad påvirkes af, hvilken sprogrepræsentationsmetode, der er valgt til at repræsentere disse ord, vælges den hurtigste metode til de mest højfrekvente ord (kerneord).

I forbindelse med den danske ISAAC Konference 2012 holdt den amerikanske talepædagog Gail M. Van Tatenhove en forelæsning om kerneordforråd (Core Vocabulary) og formidlede i denne forbindelse de hidtidige erfaringer med Pixon™-Projektet, herunder manuelle kommunikationstavler, i USA. Således inspireret er der nu i samarbejde med Paul Andres, Semantic Compaction® Systems udarbejdet en 50 ords kommunikationstavle med Pixons™ på dansk. De 50 ord er højfrekvente, genanvendelige kerneord valgt delvist ud fra Corpus 2000 og udarbejdede lister fra det danske Minspeak-system og delvist ud fra data indsamlet fra et 3 årigt udviklingsprojekt om Minspeak og AAC på Specialcenter Sigrud Undset i Kalundborg.

De 50 ord er placeret på kommunikationstavlen opdelt efter ordklasser, hvilket yderligere visualiseres ved hjælp af farvekodning/baggrundsfarve.

jeg	mig	drikke	give	gøre	have	sur	god	dårlig	hvad
du	hun	hjælpe	komme	lave	lide	væk	glad	færdig	hvor
noget	han	se	sige	skal	spise	skør	lille	stor	hvem
det	den	stop	tage	vente	vil	der	her	igen	hvordan
vi	på	af	bagefter	ud	også	mere	ikke	nu	hvornår

Udover de 50 kerneord repræsenteret ved danske Pixons™, er der gjort plads til supplerende personligt kerneordforråd og/eller udvidet ordforråd.

Den manuelle kommunikationstavle består af et kerneordforråd på bare 50 ord, hvilket i sig selv er begrænsende for AAC-brugeren, som meget hurtigt vil have behov for adgang til andre og flere kerneord.

Kommunikationstavlen er derfor tænkt som:

- et led i den allertidligste intervention med AAC, hvor en målrettet anvendelse af en lille gruppe af kerneord kan sætte gang i den sproglige udvikling forud for overgangen til et alternativt kommunikationshjælpemiddel/en talecomputer med adgang til såvel et fyldestgørende kerneordforråd som nødvendigt udvidet/specifikt ordforråd.
- et supplement og backup system til allerede bevilget alternativt kommunikationshjælpemiddel/ talecomputer.

Pixon™ manuel kommunikationstavle – 50 ord på dansk kan rekvireres gratis ved henvendelse til AB HandicHelp: www.handicstore.dk / amb@abhh.dk, hvor det også er muligt at få mere information om Minspeak, eller frit downloades fra Minspeak-Danmarks hjemmeside: www.minspeak-danmark.dk.

Referencer

- Fried-Oken, M., & More, L. (1992). An initial vocabulary for non-speaking preschool children based on developmental and environmental language sources. *Augmentative and Alternative Communication*, 8, 41-56.
- Hill, K., & Romich, B. (2000). AAC core vocabulary analysis: Tools for clinical use. In *Proceedings of the RESNA 2000 Annual Conference*. Orlando, FL: RESNA Press.
- Hill, K. J., Romich, B. A., & Holko, R. (2001, November). AAC performance: the elements of communication rate. Presented at the 2001 ASHA Annual Convention, New Orleans, LA.
- Hill, K., & Romich, B. Core Vocabulary and the AAC Performance Report.
- Hurd, R. (2006, April). Defining our terms: Core Vocabulary.
- The Pixon™ Project: <http://www.minspeak.com/teachers/documents/AboutPixons.pdf>
- Vanderheiden, G. C., & Kelso, D. P. (1987). Comparative analysis of fixed-vocabulary communication acceleration techniques. *AAC Augmentative and Alternative Communication*, 3, 196-206.
- Yorkston, K. M., Dowden, P. A., Honsinger, M. J., Marriner, N., & Smith, K. (1988). A comparison of standard and user vocabulary lists. *AAC Augmentative and Alternative Communication*, 4, 189-210.

..en opfordring..

I forbindelse med **Den internationale ISAAC Konference i Pittsburgh** har vi modtaget en opfordring fra Isaac International om donation af brugte engelske fagbøger, manualer, dvd'er m.v. vedr. AAC/ASK.

Doneret materiale vil blive givet videre til 3. verdenslande i forbindelse med konferencen.

Kontakt Sissel, hvis I har mulighed for at donere materiale.

The logo for ISAAC (International Society for Augmentative and Alternative Communication) features the word 'isaac' in a stylized, lowercase font. The 'i' is a simple dot above a vertical line. The 's' is a simple curve. The 'a' is a simple curve. The 'a' is a simple curve. The 'c' is a simple curve. The 'a' is a simple curve. The 'c' is a simple curve.

*International Society for
Augmentative and Alternative Communication*

**Please Donate Resources through the
BUILD Book Donations Program at ISAAC 2012!**

Dear Sissel :

We are collecting books, resource manuals, training DVDs and/or videos for distribution to ISAAC members from emerging AAC nations during ISAAC 2012, to be held in Pittsburgh, PA, USA, July 28 - August 4, 2012.

If you have AAC books or other related material that you no longer use, or feel might help someone or some organization, this is your chance to clean off your shelves and make valuable resources available to others at the same time. By donating resources you will be directly supporting the growth of AAC throughout the world.

You can either drop off your donations at the ISAAC booth at the conference or, alternatively, send us a list of the books or other materials that you are able to offer. At the ISAAC BUILD meeting, we will then make this list available to people from developing countries. They can then each draw the name of one book that they would really like to receive. We will match you to the person from the developing country and ask you to mail the book directly to that person, via surface mail, to save costs.

If you have any questions, please contact Juan Bornman or Rajul Padmanabhan.

Regards and thanks,

Franklin Smith
Executive Director